

Avfallsplan 2023–2026

Jönköping, Habo och Mullsjö

Avfallsplan med tillhörande bilagor är antagna i
Mullsjö kommunfullmäktige 2022-11-15,
Jönköpings kommunfullmäktige 2022-11-24,
Habo kommunfullmäktige 2022-11-24

June **Avfall
& Miljö**

Innehåll

Bakgrund	4	Mål	9
Beskrivning av bolaget	4	Målnråde 1 – Minska avfallsmängderna.....	10
Syfte	5	Målnråde 2 – Från avfall till resurs	12
Styrning inom avfallsområdet	5	Målnråde 3 – Minska miljöpåverkan från avfallsverksamheten	16
Genomförande	6	Målnråde 4 – Nedskräpning	18
Utgångsläge och uppföljning	7	Bilaga 1 – Lagstiftning och mål som berör avfallsplanen	
Styrmedel	8	Bilaga 2 – Beskrivning av kommunerna	
Avfallsföreskrifter.....	8	Bilaga 3 – Avfallshantering i kommunerna	
Avfallstaxa.....	8	Bilaga 4 – Framtidens avfallshantering och avfallsflöden	
Upphandling	8	Bilaga 5 – Uppföljning av Avfallsplan 2019-2022 (tillkommer senare)	
Fysisk planering	8	Bilaga 6 – Nedlagda deponier i kommunerna	
Information och kommunikation.....	8	Bilaga 7 – Undersökning av betydande miljöpåverkan	
Nudging	8	Bilaga 8 – Samrådsredogörelse	

Bakgrund

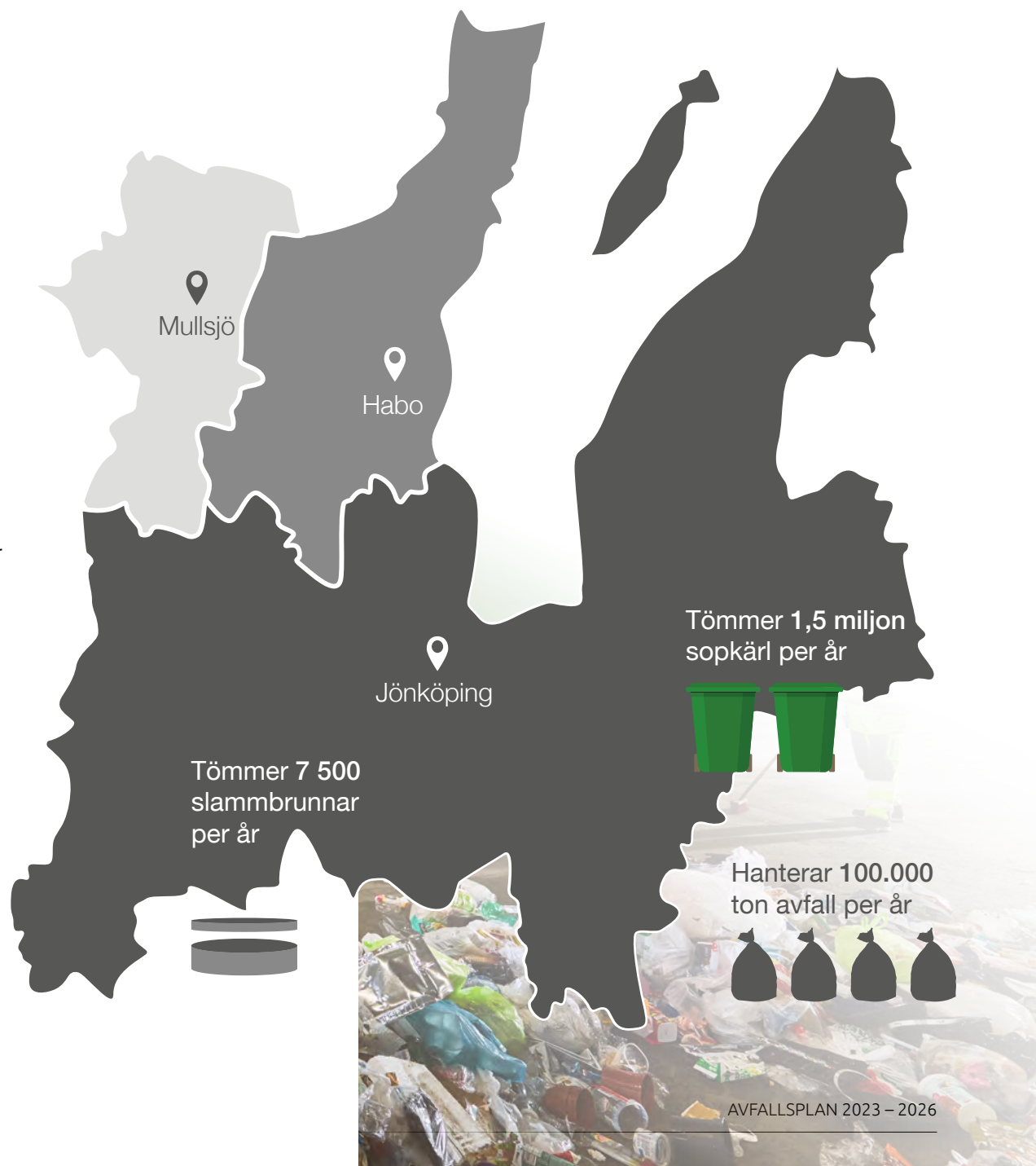
Ökad befolkningsmängd och förändrade konsumtionsmönster sätter stor press på jordens resurser. Mängden avfall ökar och högre krav ställs på avfallshanteringen, så att det avfall som uppkommer kan hanteras på ett miljömässigt och resursförebyggande sätt. Avfallshanteringen är därför en viktig del av samhällets infrastruktur och har en betydande roll i hur vi nyttjar framtidens resurser.

Enligt 15 kap. 41 § miljöbalken ska alla kommuner ha en renhållningsordning. Renhållningsordningen ska innehålla en avfallsplan och kommunala föreskrifter om hantering av avfall (så kallade avfallsföreskrifter). Avfallsplanen ska omfatta allt avfall som omfattas av det kommunala renhållningsansvaret. Avfallsplanen är ett instrument för att styra kommunernas avfallshantering mot en långsiktigt hållbar utveckling. Avfallsplanen ska redovisa de mål och åtgärder som ligger till grund för kommunens åtagande inom avfallsområdet, så att avfallets mängd och farlighet kan minska.

Beskrivning av bolaget →

June Avfall & Miljö AB är ett kommunalt bolag som ägs av kommunerna Jönköping, Habo och Mullsjö. Bolaget har ägarkommunernas uppdrag att som renhållare svara för hanteringen av kommunalt avfall enligt 15 kap. 3 § miljöbalken och avfall under kommunalt ansvar enligt 15 kap. 20 § miljöbalken som uppstår i kommunerna.

I bolagets uppdrag ingår även att äga och driva 11 återvinningscentraler (sortergårdar).

Syfte

Syftet med denna avfallsplan är att få ett tydligt gemensamt styrdokument för avfallshanteringen i Jönköping, Habo och Mulsjö kommuner. Avfallsplanen beskriver kommunernas gemensamma strategi för att förebygga och hantera det avfall som uppstår i bolagets verksamhetsområde.

Tillsammans med kommuninvånarna vill June Avfall & Miljö bidra till en hållbar avfallshantering genom att sträva efter visionen; "Från avfall till resurs."

Styrning inom avfallsområdet

Avfallsområdet styrs av EU-lagstiftning och nationell lagstiftning. Hur svensk avfallslagstiftning ser ut bygger framför allt på gemensam lagstiftning inom EU, som därefter implementerats i svensk lagstiftning. Avfallsdirektivet ställer krav på medlemsländerna att förebygga avfall och att främja material- och energiåtervinning. Det ställer även krav på källsortering av farligt avfall, textilavfall och biologiskt avfall från hushåll. Avfallshierarkin, den så kallade avfallstrappan, har en central roll i avfallslagstiftningen.

Den lagstiftning och de mål som styr avfallshanteringen beskrivs närmare i bilaga 1.

Genomförande

Arbetet med Avfallsplan 2023–2026 påbörjades under hösten 2020, då en projektgrupp med tjänstemän från June Avfall & Miljö fastställdes för att arbeta med framtagandet av den nya planen. En referensgrupp från varje kommun utsågs, där representanter från olika förvaltningar fick medverka. Representanterna har bestått av personer med kompetens inom miljöområdet, till exempel miljö- och hållbarhetsstrateger, miljösamordnare, miljöingenjörer, miljö- och hälsoskyddsinspektörer och chefer inom miljö/VA/avfall.

Projektgruppen tog i samråd med June Avfall & Miljös ledningsgrupp fram ett förslag på lämpliga målområden och effektmål utifrån avfallshierarkin, miljökvalitetsmål, etappmål och övriga mål inom avfallsområdet. Förslaget på målområden och effektmål skickades ut till de kommunala referensgrupperna som fick tycka till om förslaget.

I slutet på september 2021 skickades förslaget till ny avfallsplan på internremiss till utvalda förvaltningar i Jönköping, Habo och Mulsjö kommuner. Syftet med internremissen var att ge tjänstemän möjlighet att lämna synpunkter på den nya avfallsplanen innan den skickades ut på formellt samråd.

Avfallsplanen skickades ut på samråd samt ställdes ut för granskning under våren 2022. Samrådsprocessen och de synpunkter som framkom under samrådstiden redogörs närmare i bilaga 8.

Referensgrupperna i kommunerna har kontinuerligt kontaktats för synpunkter under framtagandet av avfallsplanen.

Utgångsläge och uppföljning

Samtliga effektmål i avfallsplanen gäller för planperioden 2023–2026 om inget annat anges. För att bedöma hur väl målen uppfylls behöver avfallsplanen följas upp kontinuerligt. Målen kommer därför att följas upp årligen. Genom kontinuerliga uppföljningar finns det möjlighet att i ett tidigt skede upptäcka om det behövs ytterligare resurser eller annorlunda arbetssätt för att nå ett visst mål.

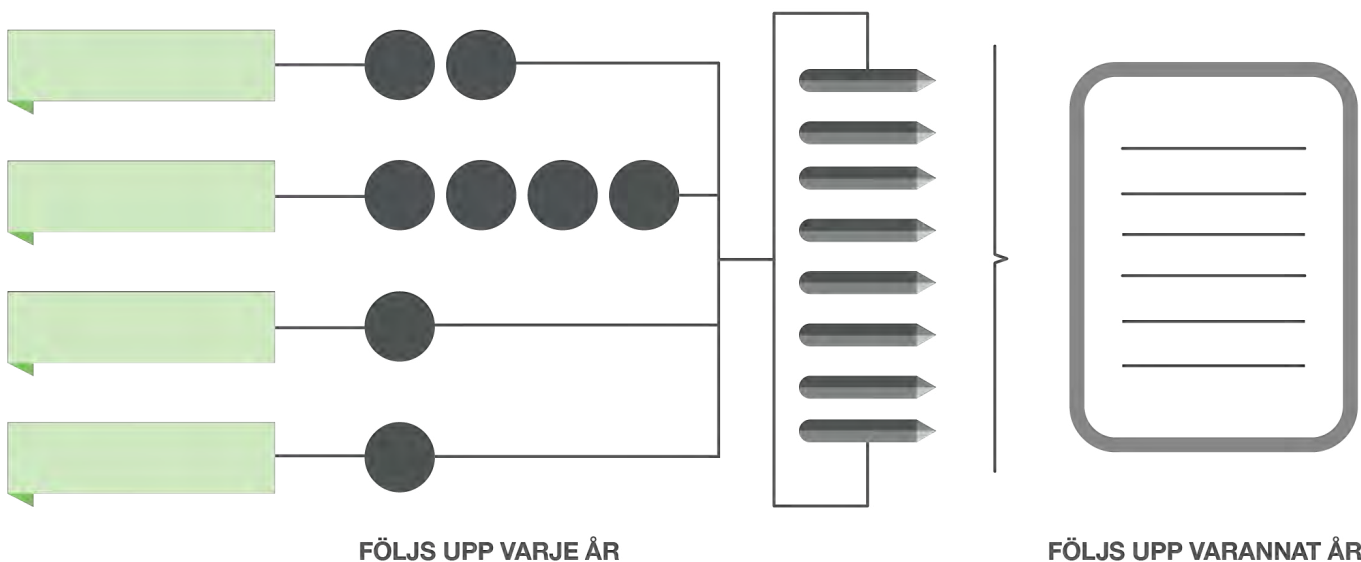
Avfallsplanen innehåller även åtgärdsområden till respektive målområde. De olika åtgärdsområdena innehåller exempel på åtgärder som kan komma att utföras under planperioden. June Avfall & Miljö kommer att ta fram en åtgärdsplan för varje målområde som listar relevanta åtgärder och aktiviteter som kommer att utföras under året, samt vilka som är ansvariga aktörer. Åtgärdsplanen kommer att tas fram, uppdateras och följas upp vartannat år i samråd med kommunerna.

MÅLOMRÅDEN

EFFEKTMÅL

ÅTGÄRDER

ÅTGÄRDSPLAN

Styrmedel

För att uppnå de i avfallsplanen uppsatta effektmålen och för att genomföra åtgärderna i åtgärdsplanen kan bolaget använda sig av olika styrmedel. Styrmedel används som hjälpmedel för att påverka människor och verksamheter att ändra beteende och livsstil. Följande styrmedel används inom kommunerna:

Avfallsföreskrifter

Renhållningsordningen innehåller avfallsföreskrifter, vilket är kommunens verktyg för att styra och utveckla avfallshanteringen inom kommunen. Avfallsföreskrifterna är den rättsliga grunden för det dagliga arbetet inom avfallsverksamheten och i dessa finns detaljerade bestämmelser om bland annat sortering av avfall, utformning av avfallsutrymmen, vilka krav som ställs på fastighetsägare etc. Kommunen har stor frihet att utforma sina avfallsföreskrifter för att uppnå en ur miljö- och hälsoskyddssynpunkt god avfallshandtering. De föreskrifter som June Avfall & Miljö tar fram gäller för samtliga tre kommuner; Jönköping, Habo och Mullsjö.

Avfallstaxa

Den avgift som kommunen tar ut för att finansiera hanteringen av avfall under kommunalt ansvar kallas för avfallstaxa. Avfallstaxan är ett ekonomiskt styrmedel eftersom avgifter kan tas ut så att återanvändning, återvinning eller annan miljövänlig avfallshantering stimuleras. Avfallstaxan får vara miljöstyrande, vilket innebär att det insamlingssystem som har lägst miljöpåverkan kostar minst för kunden. Hos June Avfall & Miljö har kunden möjlighet att välja abonnemanget Fastighetsnära Insamling (FNI), där sortering av fler fraktioner är mer ekonomiskt fördelaktigt. Ett abonnemang kan också ändras till ett dyrare alternativ om kunden inte sorterar avfall enligt det abonnemang som kunden själv har valt.

Upphandling

Upphandling kan användas som ett styrmedel genom att ställa krav på avfallsförebyggande åtgärder vid inköp av varor, tjänster och byggtreprenader. Genomtänkt upphandling kan minska belastningen på miljön samt bidra till mer hållbara konsumtions- och produktionsmönster.

Fysisk planering

Avfallshanderingen är en grundläggande byggsten för att nå ett hållbart samhälle. En viktig faktor för att uppnå god sortering är tillgänglighet och närhet. June Avfall & Miljö samverkar med kommunerna i den fysiska planeringen genom att till exempel ge synpunkter på planprogram, detaljplaner och bygglov.

Information och kommunikation

Information kan användas som styrmedel/hjälpmedel för att öka medvetenheten hos allmänheten och påverka och inspirera till förändrat beteende. Genom att sprida information ökar kunskapen för att kunna göra hållbara val och det blir lättare för allmänheten att förebygga att avfall uppstår, minska nedskräpningen och sortera avfallet bättre. Information fungerar effektivt tillsammans med andra styrmedel. June Avfall & Miljö arbetar tillsammans med sina kommunikatörer för att sprida tillgänglig information till kommuninvånarna. Bolaget har även en miljö- och avfallspedagog som sprider kunskap till skolelever om avfallshantering ur ett hållbarhetsperspektiv.

Nudging

Genom att göra det lätt att göra rätt är det möjligt att styra kommuninvånarnas beteende med hjälp av en "knuff" i rätt riktning. Detta kallas för nudging. Det kan till exempel handla om att skapa bra förutsättningar för allmänheten genom enklare sortering och informationsinsatser/kunskapshöjande insatser. Kommunerna arbetar med olika nudgingprojekt för att förenkla för invånarna att göra hållbara val.

Mål

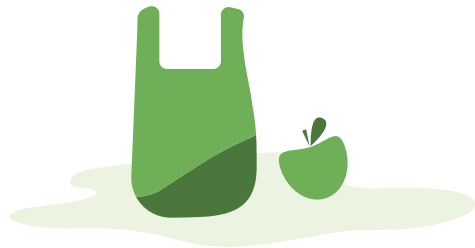
Avfallsplan 2023–2026 innehåller fyra målområden. Målområdena utgår ifrån avfallshierarkin och visar vad bolaget och kommunerna strävar mot på ett övergripande plan. Under varje målområde finns en beskrivning av området, följt av tillhörande effektmål. Effektmålen är mätbara och bidrar till att målområdet uppfylls. Effektmålen är de mål som bolaget följer upp varje år och som därmed visar om bolaget är på rätt väg till att uppfylla det övergripande målet.

För att avfallshanteringen ska gå mot rätt riktning är det viktigt att det finns ett samarbete mellan June Avfall & Miljö och de tre kommunerna, liksom med andra aktörer i verksamhetsområdet.

Våra fyra målområden:

- 1 Minska avfallsmängderna
- 2 Från avfall till resurs
- 3 Minska miljöpåverkan från avfallsverksamheten
- 4 Nedskräpning

Målområde 1 – Minska avfallsmängderna

Att förebygga och minska avfallsmängderna är det översta steget i avfallshierarkin och en viktig pusselbit i strävan mot en hållbar utveckling. En minskad mängd avfall är positivt för miljön eftersom den huvudsakliga miljöpåverkan i en produkts livscykel sker vid tillverkning av produkten samt vid utvinning av de råvaror den består av. Om produkten aldrig produceras kan miljövinster som minskat energibehov, minskade utsläpp av växthusgaser samt besparing på jordens resurser uppnås.

● Effektmål 1.1

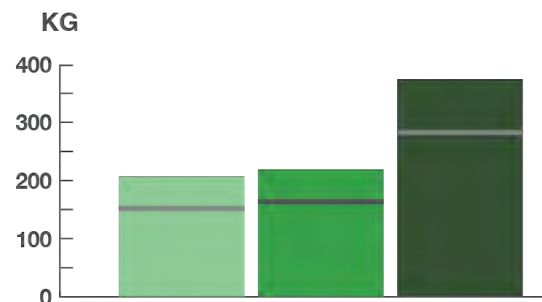
Till år 2026 ska mat- och restavfallet minska med 25 procent, jämfört med år 2015.

JÖNKÖPING

HABO

MULLSJÖ

MÅLBILD

Nuläge

År 2015 var mat- och restavfallet i Jönköping kommun 207 kg per person, i Habo kommun 219 kg per person och i Mullsjö kommun 374 kg per person.

Målbeskrivning

Genomförda plockanalyser visar att mycket av det som slängs i restavfallet hade kunnat återanvändas eller materialåtervinnas om det sorterades rätt, exempelvis förpackningar och tidningar. År 2026 ska mängden mat- och restavfall vara nere på 155 kg per person i Jönköpings kommun, 164 kg per person i Habo kommun samt 280 kg per person i Mullsjö kommun.

Mätning

Mätning sker med hjälp av Rapport för uppföljning av 25/25-målet som hämtas i Avfall web.

● Effektmål 1.2

Till år 2026 ska restavfallet från sortergårdarna ha minskat med 20 viktprocent, jämfört med år 2020.

Nuläge

Under 2020 samlades 5270 ton restavfall in vid bolagets sortergårdar.

Målbeskrivning

Genomförda plockanalyser visar att mycket av det som slängs i restavfallet hade kunnat återanvändas eller materialåtervinnas om det sorterades rätt. Genom att öka sorteringsgraden kan mer återbrukas eller materialåtervinnas istället för att skickas till förbränning. År 2026 ska den totala mängden restavfall från sortergårdarna vara nere på 3953 ton.

Mätning

Antal kilogram insamlat restavfall på sortergårdarna.

➡ Åtgärdsområden – Minska avfallsmängderna

Målområdet berör områden som avfallsförebyggande såväl som återanvändning och materialåtervinning. Inom ramen för målområdet går det att arbeta med flera typer av åtgärder, till exempel minska onödig användning av produkter och utveckla sortergårdarna med fler fraktioner så att fler materialslag kan materialåtervinnas.

Målområde 2 – Från avfall till resurs

I takt med en växande befolkning och intensivare konsumtionsmönster ökar belastningen på jordens resurser. Med en växande befolkning ökar också de totala avfallsmängderna. I Sverige har de totala avfallsmängderna per person och år (kg/person och år) legat på ungefär samma nivå sedan 2016 och framåt. Genom att ta tillvara på avfallet som uppstår som en resurs och istället använda det för tillverkning av nya produkter, minskar inte bara uttaget av jungfrulig råvara – det är också möjligt att göra stora energibesparingar.

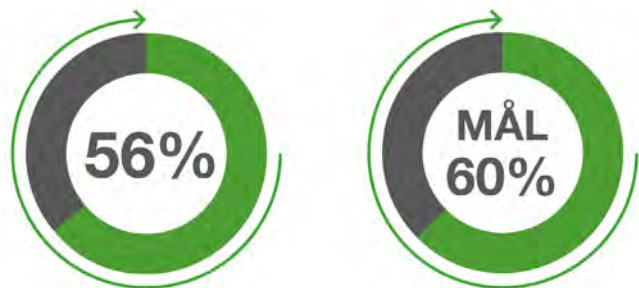

50%

eller mer av restavfallet ska
vara rättssorterat till år 2026.

● Effektmål 2.1

Senast år 2026 ska minst 60 procent av avfallet förberedas för återanvändning och materialåtervinning.

Nuläge

Under 2020 förbereddes cirka 56 procent av det insamlade avfallet för återanvändning och materialåtervinning.

Målbeskrivning

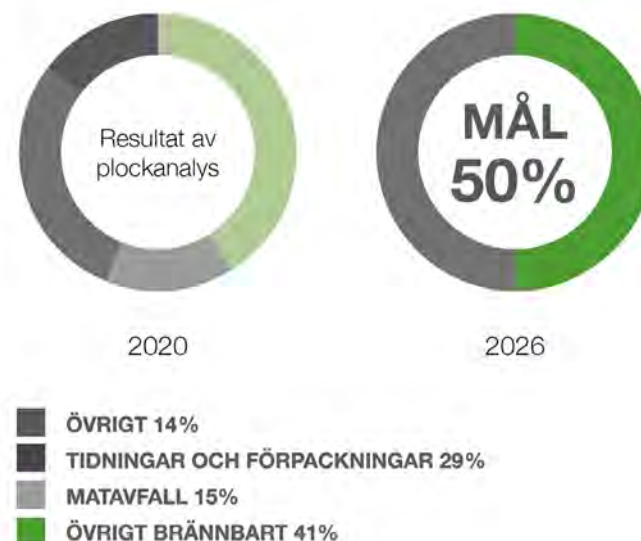
Genom att June Avfall & Miljö omhändertar avfall under kommunalt ansvar på ett långsiktigt och hållbart sätt kan miljöpåverkan minimeras och avfallet nyttjas som en resurs. Ju mer av det insamlade avfallet som förbereds för återanvändning och materialåtervinning, desto högre upp i avfallshierarkin når avfallshanteringen.

Mätning

Antal kilo insamlat material som kan materialåtervinnas eller återanvändas.

● Effektmål 2.2

Minst 50 procent av restavfallet ska vara rättsorterat till år 2026.

Nuläge

År 2020 var cirka 40 procent av det restavfall som samlades in från villor, flerbostadshus och på sortergårdarna rättsorterat.

Målbeskrivning

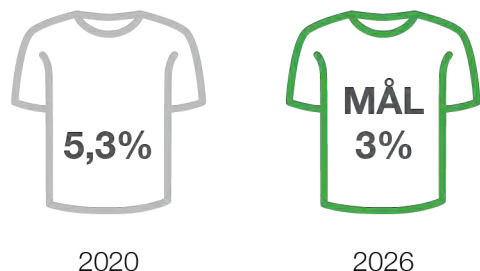
En stor del av det restavfall som samlas in är felsorterat. Målet innebär att minst 50 procent av restavfallet ska vara rättsorterat vid planperiodens slut. Målet bidrar till ökad återanvändning och materialåtervinning.

Mätning

Andel rättsorterat restavfall mäts genom plockanalys.

● Effektmål 2.3

Den genomsnittliga andelen textil i restavfallet ska vara maximalt 3 procent år 2026.

Nuläge

År 2020 var den genomsnittliga andelen textil i restavfallet från villor, flerbostadshus och sortergårdar 5,3¹ procent.

Målbeskrivning

Varje år slängs stora mängder textil i restavfallet. Det miljömässigt bästa är att minska konsumtionen av textil, det näst bästa är att återanvända textilen och därefter att materialåtervinna den. Om textil istället hamnar i restavfallet finns ingen möjlighet att återvinna materialet. Detta mål kommer att bidra till ökad återanvändning och ökad materialåtervinning så att den textil som kasseras återigen kan användas som resurs.

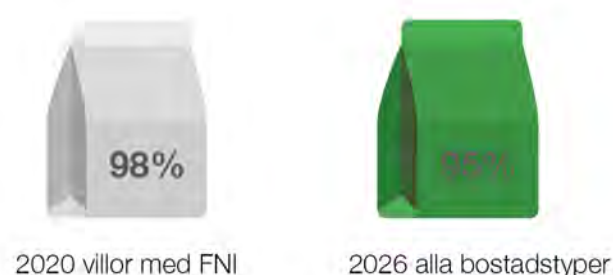
Mätning

Andel textil i restavfall mäts genom plockanalys. Utifrån genomförda plockanalyser beräknas en genomsnittlig andel textil i restavfall för villor, flerbostadshus och sortergårdar.

¹ Fyra plockanalyser gjordes på restavfall under 2020; villor med FNI i Habo kommun (5,4 procent), flerbostadshus på Råslätt i Jönköpings kommun (2,7 procent), Jönköpings sortergård (7,6 procent) och Huskvarna sortergård (5,5 procent).

● Effektmål 2.4

Senast år 2026 ska matavfallet ha en renhetsgrad på minst 95 procent oavsett bostadstyp.

Nuläge

År 2020 hade matavfallet en renhetsgrad på 98 procent i villor med fastighetsnära insamling i Habo. Det gjordes inga motsvarande plockanalyser i Jönköping eller Mullsjö kommuner. År 2020 gjordes inga plockanalyser på matavfall från flerbostadshus i någon av kommunerna.

Målbeskrivning

Matavfallet bör vara så rent som möjligt för att plast och annat material inte ska störa produktionen av biogas. Dessa material bryts inte ner i rötningsprocessen utan följer med till den jordförbättringsprodukt som bildas i biogasanläggningen, vilket resulterar i bland annat mikroplaster, metaller och organiska föroreningar. Målet innebär ett renare matavfall som bidrar till en hållbar återförsel av växtnäring.

Mätning

Andel rättssorterat matavfall från villor och flerbostadshus mäts genom plockanalys.

➡ Åtgärdsområde – Från Avfall till Resurs

Målet berör områden som avfallsförebyggande såväl som återanvändning och materialåtervinning. Inom ramen för målet är det möjligt att arbeta med flera typer av åtgärder, till exempel informationsinsatser/kunskapshöjande insatser för att öka sorteringsgraden, ekonomiska styrmedel som miljöstyrande taxa och felsorteringsavgifter etc.

HABO STATION

DOMSAND

Visste du att...

Två påsar matavfall kan bli biogas som räcker till fem kilometers bilkörning?

Målområde 3 – Minska miljöpåverkan från avfallsverksamheten

Den svenska fordonsflottan är idag starkt beroende av bränsle från fossila källor och inrikes transporter står för nästan en tredjedel av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser. Utsläppen av växthusgaser resulterar i en påskyndning av den globala uppvärmningen, vilket leder till ett förändrat klimat. I städer är luftföroreningar från trafiken ett stort hälsoproblem, eftersom ämnena som släpps ut är skadliga för människor och djur. För att minska klimatpåverkan från transportsektorn behöver fordonen bli mer energieffektiva och andelen fordon som drivs med förnybara bränslen behöver öka. Genom att investera i fordon som drivs av fossilfria bränslen kan June Avfall & Miljö bidra till minskade utsläpp av växthusgaser.

● Effektmål 3.1

Senast år 2026 ska June Avfall & Miljö endast köpa in fordon som drivs av biogas eller annat förnybart bränsle, under förutsättning att det passar fordonets användningsområde.

2021

2026

Nuläge

År 2021 var andelen insamlingsfordon hos June Avfall & Miljö som drivs av fossilbränslefria drivmedel 46 procent; 39 bilar för sophämtning, varav 18 stycken drivs på biogas.

Målbeskrivning

Insamling av avfall ska ske med så minimal påverkan på människors hälsa och miljö som möjligt.

Mätning

Andel fordon som drivs med biogas eller annat förnybart bränsle.

➡ Åtgärdsområde – Minska miljöpåverkan från avfallsverksamheten

Bolagets största miljöpåverkan är utsläpp från fordon. För att minska bolagets miljöpåverkan behöver June Avfall & Miljö använda sig av flera olika typer av åtgärder, till exempel ställa krav på miljövänliga transporter/fossilbränslefria fordon vid upphandling och ruttoptimering.

Målområde 4 – Nedskräpning

Nedskräpning är ett av vår tids största samhällsproblem. Förutom att skräpet förfular omgivningarna har det en negativ påverkan på människa, djur och natur. Ungefär 80 procent av allt skräp i haven kommer från nedskräpning på land. Fortsätter vi att skräpa ner haven i den takt som görs nu världen över kommer det att finnas mer plast än fisk i haven år 2050. Detta resulterar i att tusentals vatten- och kustlevande djur dör varje

år för att de fastnat i fisknät, förpackningar eller annat skräp. Många djur misstar skräp för att vara mat och dör av svält. I städerna kan skräp skapa en känsla av otrygghet. Undersökningar visar att skräpiga miljöer har en tendens att skräpas ner ännu mer och att dessa områden lättare drabbas av skadegörelse. I Sverige är det sedan länge förbjudet att skräpa ner. Trots detta uppstår nedskräpning. Detta målområde avser att förebygga och begränsa den nedskräpning som uppstår i naturområden, stränder och stadsmiljöer så att kommunerna Jönköping, Habo och Mullsjö får vara attraktiva och trygga miljöer utan skräp.

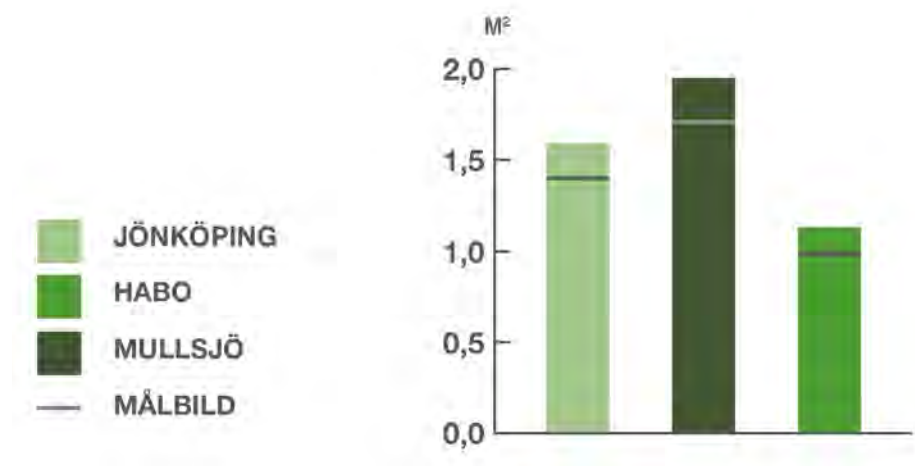

Till år 2026 ska nedskräpningen minska med

10%

● Effektmål 4.1

Till år 2026 ska nedskräpningen på offentliga platser minska med 10 procent, jämfört med år 2020.

Nuläge

Genomförda skräpmätningar år 2020 visar att antal skräp var 1,59 stycken/10m² i Jönköpings kommun och 1,95¹ stycken/10 m² i Mullsjö kommun. I Habo kommun finns endast en skräpmätning från 2019. Denna visar att antal skräp i Habo kommun var 1,13 skräp/10 m².

Målbeskrivning

Genom att arbeta för att förebygga och begränsa nedskräpningen på offentliga platser kommer målet att bidra med trygga miljöer och minskade föroreningar.

Mätning

Skräpmätningar enligt Håll Sverige Rents metod (eller motsvarande).

➡ Åtgärdsområde – Nedskräpning

Nedskräpning på offentliga platser som till exempel gator, parker och stränder ska minska. För att nå dit krävs flera olika typer av åtgärder. Åtgärder kan exempelvis vara att sprida kunskap och motivation till invånarna genom nudgingprojekt och skräpplockardagar. Åtgärder och aktiviteter beslutas i samråd med kommunerna.

1 Avser ett genomsnitt för skräpmätningarna vid Hopptornet och på Järnvägsgatan.

